

SÁGI VARGA KINGA

Kilencvenéves a Híd¹

A *Híd* folyóirat a 20. és a 21. századi vajdasági magyar kulturális társadalom meghatározó folyóirata, s a Kárpát-medence leghosszabb életű magyar nyelvű periodikája is egyben, amely idén, 2024-ben ünnepli fennállásának kilencvenedik évfordulóját. „Hídat verünk a régi és az új kultúra, az idősebb és az ifjú nemzedék életfelfogása közé, mert meggyőződésünk szerint az ifjúságnak nem az a feladata, hogy romboló csákánnyal rohanjon mindannak, amit a régiek építettek, hanem az, hogy a munkát ésszel és erővel a saját és az eljövendő nemzedék igényei szerint folytassa” – ezen pulzáló elvekkel indult útjára 1934-ben a *Híd* folyóirat Szabadkán (Hídat verünk, 1934, 1), amely amellet, hogy Szabadkáról átkerült Újvidékre, számos átalakuláson ment át hosszú élete során. A még ma is fennálló folyóirat hosszú évtizedeken át, szinte szerkesztőségről szerkesztőségre, változott eszmei, intenzitásbeli, színvonalbeli, érdeklődésbeli és legfőképp műfaji tekintetben. Szellemiségi egységességét tekintve sem volt állandó, s az idő előrehaladtával a társadalmi kérdések és a kezdeti baloldali politikai és ideológiai determináltsága is mérséklődött „az eljövendő nemzedékek igényeit” követve. „Kivételesen hosszú történetét – írja egykori főszerkesztője, Faragó Kornélia – jellegzetes módon gazdagítja és dinamizálja, hogy egyenesvonalúsága nem rajzolódhat ki teljesen problémátlanul. Törések és üres helyek, betiltások és helyettes megoldások, de nagy lendületű újragezdekések és átmeneti elgyengülések is mutatkoznak benne” (Faragó 2014, 7). A folyóiratot a második világháború

¹ Elhangzott a *Híd* 90. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen, 2024. december 13-án.

során betiltották, az első főszerkesztők, Lévay Endre (1934/1–1936/5), Simokovics Rókus (1936/6–12) és Mayer Ottmár (1937/1–1940/12) munkáját megszüntették, őket pedig hadifogságra, illetve kivégzésre ítélték. A háborút követően új felelős szerkesztőkkel újraindult a *Híd*, és 1945-től máig megjelenik. Bordás Győző a negyvenes évek második felét kutatva megállapítja, hogy a 45-től újrainduló *Híd* Steinfeld Sándor (1945/1–2–1948/12), Olajos Mihály (1949/1–1950/12) és Ernyes György (1951/1–3) főszerkesztése alatt „erősen agitatív és népművelő feladatokat vállaló” (Bordás 2000, 206) lap volt, majd az ötvenes évektől (és az *áprilisi Híd* néven elhíresült *Híd*-számától) kezdődően a *Híd*ban a szépirodalomnak alakult egyre nagyobb tere, s új, friss hangok jelentkeztek. Az ötvenes évek első felének szerkesztését Majtényi Mihály végezte, a szerkesztőelődökhöz képest dinamikusabb, irodalmibb és minőségi szempontból is magasabb szintet képviselt (lásd Patócs 2014, 101–108). Nem céloim e helyütt a későbbi, egymást követő szerkesztőségek részletes áttekintése, illetően a Herceg János-, Major Nándor-, Pap József- és Ács Károly-éra tárgyalása sem, ahogyan a Bányai János, Bori Imre, Gerold László, Faragó Kornélia, Patócs László és Berényi Emőke fémjelezte szerkesztői időszaké sem. Ezek egy részéről a nyolcvan éves jubileum kapcsán, Faragó Kornélia szerkesztésében megjelent, *Mozgalom, kultúraformálás, irodalmi gondolkodás* című kötetben szó esett, s úgy hiszem, hogy e kiadvány a *Híd* történeti áttekintését illetően megkerülhetetlen. A jelen felé haladva a lap arculatváltásait illetően azonban döntő jelentőségű tényként kiemelném, hogy a „70-es évek közepétől [amely Bányai főszerkesztői időszaka volt – SVK] erősödik a kritikai gondolkodás, a *Híd* vezető műfajai az esszé, a tanulmány és a kritika” (Gerold 2017, 168) lesznek, ugyanakkor a szépirodalom és a művészeti ágak is fokozott és állandó szerephez jutnak, s e tendencia – természetesen eltérő intenzitással – a későbbi *Híd*-szerkesztőségeket is jellemzi. Az elmúlt évtizedekben a *Híd* körül kialakult szerző- és szerkesztőgárda meg a lap profilja az irodalmi jelenségek dominanciáját mutatja, amely irányelvet a továbbiakban is folytatni kívánjuk, megadva természetesen a szükséges teret az egyéb művészeti ágakat és társadalmi kérdéseket érintő, valamint társadalomtudományi alko-

tásoknak is, amelyek által kisebbségi létünk lényegére, alapvonásaira, jelenségeire, önazonosságának kérdéseire és problémáira reflektálni tudunk, valamint amelyek által teret nyitunk a regionális jelenségeken túl az egyetemes magyar aktualitásoknak is.

Kiemelkedően fontos kisebbségi létünk azon szegmense, hogy egy többségi nemzet keretein belül vagy mellett élünk és alkotunk, így interakcióban állunk a többségi nemzet nyelvével és kultúrájával. A nyelvek, kultúrák és irodalmak közötti kapcsolattartás mindig is a *Híd* célkitűzései közé tartozott, tartozik. Már az 1934-es program is kitézte a hídépítés fontosságát a délszláv népekkel. Vajdasági magyar kisebbségi folyóiratként az egymás felé nyitás szándéka, a kölcsönös kíváncsiság ösztönözte az egykori Jugoszlávia délszláv népeivel való interakciót, kapcsolattartást, és ugyanúgy ez motiválta a *Hidat* és holdudvarát az elmúlt évtizedekben is szerbiai kisebbségi pozícióban. A *Híd* összekötő szerepének hangsúlyozása – a közhelyeken túlmenően is – jelentős, hiszen szellemi, irodalmi és művészeti produktumok találkozását és értékcseréjét hivatott jelezni a nyelvek, kultúrák és entitások között.

Az utóbbi évtizedek szerkesztőségei nagy többségében elsődleges szemponttá nemesült a minőségi szövegek megjelenítésének igénye. S e minőségelvűség mellett a folytonosság volt az, amely a *Híd* számára e hosszú történetet biztosította. Vagy ahogyan Bori írja 2004-ben csonkán maradt *Híd*-köszöntőjében: „Magyarálni nincs szándékomban most a folyóirat hosszú életének titkát, s talán csak megújulni képes természetére hivatkozom. A *Híd* hetvenéves történetének vezérfonalát, úgy látom, ez a meg-megújuló továbbélés adja” (Bori 2004, 588). S e „megújuló továbbéléshez” kívánunk a decemberben megtartott jubileumi ünnepségünkkel, valamint az elkövetkező időszak munkájával mi is kapcsolódni.

Az elmúlt évek gazdasági, támogatás- és kultúrpolitikai mozgásai megtépázták a *Hidat* is. Nem először, és feltételezem, hogy nem is utoljára. A jelenben is fokozódó demográfiai valóság, az ország, és azon belül a vajdasági magyar kisebbség számának fogyatkozása, a fiatal szerzők elvándorlásának ténye, illetve az írói meghasonlások sora (emberi és politikai vonatkozásban is) régi-új probléma elé állítják a

társág intézményeit, köztük a kilencvenéves *Hídat* is. Évtizedeken át havi megjelenésű lap volt, az elmúlt néhány év történései, szűkösre szabott anyagi vonatkozásai, a pénz- és támogatáshiány miatt azonban évi mindössze négy duplaszám megjelenésére korlátozódott. A mögöttünk álló év főszerkesztő nélküli hónapjai a *Híd* megjelenésének folytonosságát szüntették meg, de mindezek ellenére eme ünnepi évkönyvvel – ha részben is – mégis áthidaljuk ezt az idej hiátust, s jubileumi rendezvényünkkel, vers- és prózapercekkel, valamint kiállításokkal kísért konferenciánkkal – a körülmények dacára, úgy hiszem – sikerült méltóképpen megemlékeznünk a Kárpát-medence legidősebb magyar folyóiratáról, a kilencvenéves *Hídról*.

A Bori Imre, Bányai János (Bori, i. m., Bányai 2009) és sok más oszlopos hidas szerkesztő és szerző által említett *változni és újraindulni tudás képességére* most fokozottan szükségünk van. A jövőre vonatkozó egyik célkitűzésünk az, hogy a fennálló keretek és lehetőségek között megtaláljuk azon módokat, amelyek segítségével eme nagy hagyománnyal rendelkező irodalmi, művészeti és társadalomtudományi lapunk újra dinamikus és folyamatosan megjelenő folyóirattá válhat, megtartva a szakmai és az esztétikai minőségre fókuszáló hozzáállását, a változásokat integrálni tudó képességét, az aktualitás, az irodalmi, a művészeti és a társadalmi folyamatokra történő adekvát reflexiós igényét mind regionális, mind az egyetemes magyar szinten.

Irodalom

- Bányai János. 2009. *A Híd*. <https://hid.rs/szerkesztoseg.php> (2024. 12. 12.)
- Bordás Győző. 2000. Az ifjúsági *Híd* [1950 április] jubilál. Ötven éve. *Híd*, 64 (3–4): 204–219.
- Bori Imre. 2004. A *Híd* hetven éve. *Híd*, 68 (5–6): 587–589.
- Faragó Kornélia. 2014. Dinamikus gondolatok, változó arculatok. In *Mozgalom, kultúraformálás, irodalmi gondolkodás*. 7–12. Újvidék–Zenta: Forum–VMMI.
- Gerold László. 2017. *Híd. Vajdasági magyar irodalmi lexikon [1918–2014]*. 168. Újvidék: Forum.
- Híd*at verünk. 1934. *Híd*, 1 (1): 1–3.
- Patócs László. 2014. Majtényi Mihály főszerkesztői korszaka [1951–1955]. In *Mozgalom, kultúraformálás, irodalmi gondolkodás*. 101–108. Újvidék–Zenta: Forum–VMMI.